

การสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ศุภสิทธิ์ คำจริง¹ และ พจนิชา ฤกษ์สมุทร^{*}

¹สาขาวิชาดนตรีไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

^{*}Corresponding author E-mail: Phojnicha.r@chandra.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจเรียนขับร้องเพลงไทย โดยรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทยและการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์หลักการขับร้องเพลงไทยและสร้างชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบเนื้อหาอย่างเป็นลำดับขั้น เหมาะสำหรับผู้ไม่มีพื้นฐาน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทย และทำนองในการขับร้อง 2) วิธีการออกเสียงเอื้อน ประกอบด้วยแบบฝึกการออกเสียง ถ้อยคำและแบบฝึกการออกเสียงเอื้อน 3) วิธีการบันทึกโน้ตการขับร้องเพลงไทย ได้แก่ สัญลักษณ์แทนระดับเสียงและห้องเพลงไทย 4) เทคนิคการขับร้องเพลงไทย และ 5) เพลงพื้นฐาน ได้แก่ เพลงสามเสียงไพเราะ สองชั้น เพลงลาวต่อนก สองชั้น เพลงลาวจ้อย สองชั้น รวมถึงวิดีโอประกอบเทคนิคและบทเพลงพื้นฐานทั้งหมด ทั้งนี้ ชุดฝึกดังกล่าวมีคุณค่าทางวิชาการด้านการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้การขับร้องเพลงไทยในรูปแบบดิจิทัล อันเอื้อต่อการเรียนรู้ในบริบทปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะการขับร้อง การขับร้องเพลงไทย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นวัตกรรมการเรียนรู้

Development of a Basic Thai Singing Skills Training Package in an Electronic Book Format

Supasan Khamjing¹ and Phojnicha Roeksamut^{1*}

¹Thai Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University.

*Corresponding author E-mail: Phojnicha.r@chandra.ac.th

Abstract

This research aims to construct a basic Thai singing skills training package in an electronic book (e-book) format for the general public interested in learning Thai singing. Data were gathered through interviews with Thai singing experts and field research, then analyzed to identify the principles of Thai singing and to construct the training package. The study employed a qualitative research design, using a semi-structured interview as the research instrument and descriptive analysis to interpret the data.

The findings revealed that this e-book training package serves as an innovative learning tool with its content arranged in a sequential, step-by-step manner. Ideal for beginners, it supports self-directed learning and can be effectively integrated into instructional settings. The content is divided into five sections: 1) foundational knowledge of Thai singing and sitting posture for singing; 2) melismatic singing methods (Euan), featuring exercises for word pronunciation and vocal embellishments; 3) Thai vocal notation, covering pitch symbols and musical bars; 4) Thai singing techniques; and 5) foundational songs—specifically Sam Siang Phairo (Song Chan), Lao Ton Nok (Song Chan), and Lao Joi (Song Chan)—complete with instructional videos covering all techniques and repertoire. Ultimately, this training package offers significant academic value by preserving and disseminating traditional Thai singing knowledge through a digital platform tailored to today's learning environment.

Keywords: Singing Skill Training Package, Thai Singing, Electronic Book, Learning Innovation

Received: 28 April 2026

Revised: 22 May 2026

Accepted: 10 June 2026

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตการเรียนรู้ การสืบทอดดนตรีไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่เน้นการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและไม่จำกัดสถานที่ การนำเทคโนโลยีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) มาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาลักษณะของ “การเอื้อน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขับร้องเพลงไทยแบบดั้งเดิมให้คงความถูกต้องตามแบบแผนไว้ได้เท่านั้น แต่ยังเป็นการทลายข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้ โดยคุณลักษณะเฉพาะของ e-Book ที่สามารถบรรจุได้ทั้งคำอธิบายเชิงทฤษฎี แผนภาพประกอบ และสื่อประสมประเภทเสียงหรือวิดีโอสาธิต จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเกตลักษณะการกักลม การส่งเสียง และการเอื้อนที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจน นำไปสู่การฝึกฝนซ้ำ (Drill and Practice) อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ ซึ่งนับเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้มีความเป็นสากลและร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และ ภัทรพร สุทธิรัตน์, 2567; ทิศนา แหมมณี, 2560)

การถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยในรูปแบบ “มุขปาฐะ” เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยการบอกเล่า การสาธิต และการจดจำจากครูผู้สอนโดยตรง ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถถ่ายทอดรายละเอียดด้านอารมณ์ จินตนาการ และเทคนิคเฉพาะทางได้อย่างครบถ้วนตามแบบแผนของครูแต่ละท่าน (ภาณุภาค โมกขศักดิ์, 2558) อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคสำหรับผู้เริ่มเรียนหรือผู้ที่ยังขาดประสบการณ์ เนื่องจากไม่มีเอกสารบันทึกความรู้ประกอบการศึกษา ผู้เรียนจึงต้องอาศัยการสังเกต การจดจำ และการเรียนรู้จากการซักถามครูผู้สอน รวมถึงการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เรียกว่า “ครูพักลักจำ” (มนตรี ตราโมท, 2481)

การเรียนรู้ขับร้องเพลงไทยในปัจจุบันนั้นแตกต่างไปจากการเรียนรู้ขับร้องเพลงไทยในอดีต ซึ่งในอดีตนั้นจะมีรูปแบบการเรียนการสอนที่อาศัยการต่อเพลงและการท่องจำเสียงจากครูผู้สอนเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการนำระบบตัวโน้ตมาใช้เป็นสื่อในการช่วยบันทึกและจดจำ ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นภาพโครงสร้างของทำนองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และส่งผลให้สามารถฝึกฝนพัฒนาทักษะได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการนำสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์หรือการใช้ชุดฝึกทักษะที่มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อบริบทของผู้เรียน จึงเริ่มมีการสร้างสรรค์ สื่อต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้ควบคู่กับการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม

การใช้สื่อเหล่านั้นในภาพรวมยังคงมีข้อจำกัดในด้านความลึกซึ้งของเนื้อหาบทเรียน และความสะดวกในการนำไปใช้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางดนตรีศึกษา ของ อนุชิต สุทธิจิตต์ (2561) ที่อธิบายว่าการรับรู้และการตอบสนองต่อเสียงดนตรีของผู้เรียน แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน การพัฒนาสื่อการสอนดนตรีจึงต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น และการเข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และ ภัทรพร สุทธิรัตน์ (2567) ที่อธิบายว่า การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคใหม่จำเป็นต้องทลายข้อจำกัดด้านเนื้อหา โดยออกแบบ ให้มีความหลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การพัฒนาชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่ได้เป็นเพียงการปรับเปลี่ยนรูปแบบสื่อการสอนเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ (Learning Ecosystem) ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติ ของวิชาดุริยางคศิลป์ไทย ซึ่งต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการรับรู้ทางโสตประสาท และทักษะกายภาพไปพร้อมกัน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในลักษณะนี้จะช่วยลดช่องว่าง ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียน โดยทำให้องค์ความรู้ที่เคยถูกจำกัดอยู่ในสถานศึกษา หรือการเรียนแบบตัวต่อตัว สามารถเข้าถึงได้ในวงกว้างอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น ในการฝึกฝน และสามารถต่อยอดทักษะการขับร้องเพลงไทยไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2562; วิจารย์ พานิช, 2561)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐาน ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เหมาะสำหรับการฝึกปฏิบัติการขับร้องเพลงไทย ชั้นพื้นฐานและเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาทักษะการขับร้องเพลงไทยของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและการขับร้องเพลงไทย ซึ่งเป็นครูเพลงไทยหรืออาจารย์ดนตรีไทยที่มีประสบการณ์สอนการขับร้องเพลงไทย ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทย จำนวน 3 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติว่าเป็นครูเพลงไทย หรืออาจารย์ดนตรีไทย และมีประสบการณ์สอนการขับร้องเพลงไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบของชุดฝึกทักษะ

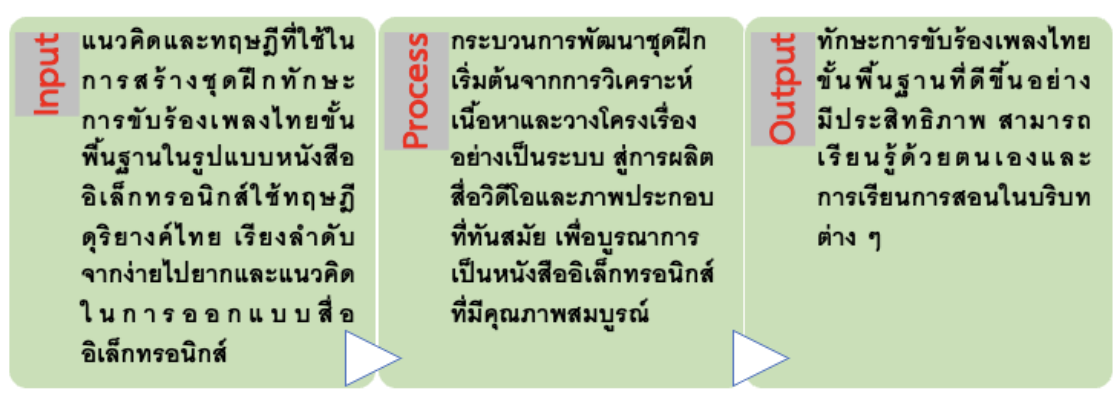
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้ชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยเดิม คือ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการขับร้องเพลงไทยเดิมดีขึ้น สามารถขับร้องได้ถูกต้องทั้งด้านทำนอง จังหวะ และอักขรวิธี อีกทั้งมีความมั่นใจในการขับร้องเพลงไทยเดิมเพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีกรอบแนวคิดแบบป้อนเข้า-กระบวนการ-ผลลัพธ์ (Input-Process-Output) โดยมีที่มาจากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้ การขับร้องเพลงไทยเป็นทักษะปฏิบัติเฉพาะทาง ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ด้านทฤษฎีและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง โดยมีระเบียบวิธีและหลักการเฉพาะตามที่ มนตรี ตราโมท (2481) ได้ระบุไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการวางสรีระ การควบคุมลมหายใจ และการออกเสียงอื่น ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการขับร้องเพลงไทยให้ถูกต้องตามแบบแผนดนตรีไทย ทั้งนี้ บุญเชิด พิณพาทย์ (2534) ได้อธิบายถึงความจำและทักษะเกี่ยวกับการบังคับเสียงให้เป็นไปตามทำนองนับเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนขับร้องเพลงไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ketkaew and Pittayaporn (2014) ที่อธิบายถึงผู้แต่งเพลงหรือนักร้องมีความสามารถปรับแต่งคำเพื่อให้เหมาะสมกับท่วงทำนองจะทำให้การขับร้องเพลงนั้นเป็นไปอย่างสะดวกและไพเราะเหมาะสมกับเทคนิคเฉพาะตัวของผู้ขับร้อง นอกจากนี้ การทำความเข้าใจพฤติกรรมและการรับรู้ทางเสียงดนตรีของผู้เรียนตามแนวคิดจิตวิทยาการสอนดนตรีของ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2561) ที่มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ในด้านการพัฒนาชุดฝึก ลภัสรดา ไวรวิลา (2562) ได้เสนอแนวทางการจัดทำคู่มือการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น โดยเน้นเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎี การฝึกปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อสร้างพื้นฐานที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และ ภัทรพร สุทธิรัตน์ (2567) ที่ได้ระบุว่าการจัดการเรียนรู้เชิงในเชิงนวัตกรรมที่มีการคัดสรรและจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอนจากง่ายไปสู่ยาก ตลอดจนการเชื่อมโยงภาคทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย และเกิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับการประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ยุคใหม่และเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2561) อย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกการจัดลำดับเนื้อหา และการใช้สื่อมัลติมีเดีย มาประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการขับร้องเพลงไทยของผู้เรียนต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทย จำนวน 3 ท่าน เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการซักถามประเด็นเฉพาะทางได้อย่างละเอียด โดยโครงสร้างคำถามครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการขับร้อง การออกแบบกิจกรรม และรูปแบบแบบฝึกหัดที่สอดคล้องกับบริบทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคในการผลิตสื่อมัลติมีเดีย ทั้งในรูปแบบวิดีโอและภาพประกอบ เพื่อให้การถ่ายทอดองค์ความรู้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุดสำหรับการพัฒนาชุดฝึกเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ ต้องมีประสบการณ์การสอนหรือผลงานทางดนตรีไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี วิธีการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การบันทึกเสียง หรือการจดบันทึกประเด็นสำคัญ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจากสองแหล่งหลัก ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำราบทความวิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีดุริยางค์ไทยและหลักการขับร้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์

กึ่งโครงสร้างร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง เทคนิคเฉพาะตัว และแนวทางการถ่ายทอดทักษะการขับร้องที่เป็นปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกและจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีดุริยางค์ไทย เพื่อจัดทำองค์ความรู้ด้านหลักการและวิธีการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐาน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเหมาะสมด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามที่ใช้ได้ต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการตรวจสอบจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงถ้อยคำและการใช้ภาษาในบางประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความชัดเจนและสื่อความหมายได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับผู้เชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นความสำเร็จในการบูรณาการทักษะการขับร้องเพลงไทยเข้ากับเทคโนโลยีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อย่างเป็นระบบ นวัตกรรมนี้ไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนเนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ที่ผสมผสานวิดีโอสาธิตจาก YouTube และภาพประกอบที่ชัดเจนเข้ากับบทเรียน ช่วยทลายข้อจำกัดของการเรียนแบบเดิมที่ต้องรอตเพลงจากครูแบบตัวต่อตัว ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลา

ด้านการออกแบบเนื้อหา ชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยนี้มุ่งเน้นการสร้างรากฐานที่มั่นคงผ่านการจัดลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบจากระดับพื้นฐานไปสู่เทคนิคที่ซับซ้อน (Simple to Complex) โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมและปูพื้นฐานด้านสรีระ รวมถึงท่าทางในการขับร้อง

ที่ถูกต้องซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการแปลงเสียง ตามด้วยการฝึกควบคุมลมหายใจ และการเอื้อนเปื้องต้น ในลำดับต่อมาได้เน้นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงผ่านการเรียนรู้ สัญลักษณ์และการบันทึกโน้ตเพลงไทย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในโครงสร้างของบทเพลง อย่างถ่องแท้ก่อนจะก้าวเข้าสู่การฝึกเทคนิคการขับร้องขั้นสูง การจัดลำดับการเรียนรู้ลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในตำรา กับการปฏิบัติจริงได้อย่างชัดเจนเท่านั้น แต่ยังช่วยลดความสับสนและเสริมสร้างความมั่นใจ ให้ผู้เรียนกล้าที่จะฝึกฝนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ด้านประสิทธิภาพและความเหมาะสม มีความถูกต้องตามหลักวิชาการดุริยางค์ไทย จากการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการออกแบบที่เน้นความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและฝึกฝนซ้ำได้ไม่จำกัด ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรี นวัตกรรมนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังสะท้อนถึงการปรับตัวของการจัดการศึกษา ดนตรีไทยให้สอดคล้องกับบริบทในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

ด้านคุณค่าทางวิชาการ งานวิจัยฉบับนี้ถือเป็นต้นแบบสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับศิลปวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว ช่วยเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยจากระบบเดิมแบบมุขปาถะให้กลายเป็นฐานข้อมูล ดิจิทัลที่ทันสมัยและเป็นระบบ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้การสืบสานภูมิปัญญาการขับร้องเพลงไทย ทำได้ง่ายและกว้างขวางขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่รอด ในโลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน โดยเป็นแนวทางให้นักวิจัยและครูดนตรีสามารถนำไปต่อยอด ในการผลิตสื่อการสอนสำหรับบทเพลงหรือเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ได้ในอนาคต

สำหรับการสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์มีหลักการสร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีทางดนตรีไทย ได้แก่ จังหวะ (Rhythm and Time) ทำนอง (Melody) พื้นผิวและคุณภาพของเสียง (Texture and Tone Color) คีตลักษณ์ (Forms) มาช่วย ในการวิเคราะห์ และได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับร้อง เพลงไทยรวมทั้งการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุภัค โฆษิตศักดิ์ อาจารย์อาทร ธนวัฒน์ และอาจารย์พนธกานต์ ใบเทศ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้อง และเชื่อถือได้

สำหรับชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้จัดทำชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบไปด้วย คำนำเพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานโดยผู้วิจัย ใช้ทฤษฎีดุริยางค์ไทยและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทยในการวิเคราะห์

และอธิบายเนื้อหาในแต่ละตอน สามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจทางดนตรีและคุณค่าทางด้านการขับร้องเพลงไทยมากขึ้น คำชี้แจงสำหรับผู้สนใจที่มีความประสงค์นำชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยขั้นพื้นฐานสามารถแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทยในบทนี้จะอธิบายถึงท่วงในการขับร้องเพลงไทยที่ถูกต้องและเหมาะสม แบ่งเป็นทั้งหมด 3 ท่า ได้แก่ ท่านั่งพับเพียบ ท่านั่งขัดสมาธิ และท่านั่งเก้าอี้ ซึ่งแต่ละท่วงประกอบด้วยลักษณะท่าทาง 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบในลักษณะไม่ถือไมโครโฟน และรูปแบบในลักษณะถือไมโครโฟน

ตอนที่ 2 วิธีการออกเสียงเอื้อนในบทนี้จะประกอบไปด้วย 1) แบบฝึกการออกเสียงถ้อยคำ คือ การฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะ ร ล ให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย 2) แบบฝึกการออกเสียงเอื้อน คือ การฝึกการออกเสียงเอื้อนโดยการเอื้อนสามารถจำแนกเสียงได้จากฐานพยัญชนะภาษาไทย ได้แก่ อ ฮ และ ง

ภาพที่ 1 แบบฝึกการอ่านออกเสียง ร ล เพลงสามเสียงไพเราะ ชั้นเดียว

ภาพที่ 2 แบบฝึกการอ่านออกเสียงเอื้อน

ตอนที่ 3 วิธีการบันทึกโน้ตการขับร้องเพลงไทยในบทนี้จะอธิบายถึงการเขียนโน้ตหรือบันทึกเสียงร้องในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้ได้จริง ประกอบไปด้วย 1) สัญลักษณ์แทนระดับเสียง โดยกำหนดให้ใช้ตัวอักษรไทย 7 ตัว แทนระดับเสียง ได้แก่ ด โด เร มี ฟ ฟา ซ ซอล ล ลา และ ท ที่ 2) ห้องเพลงไทย คือ การแบ่งห้องเพลงไว้ทั้งหมด 8 ห้อง ต่อหนึ่งบรรทัด ซึ่งในแต่ละห้องเพลงสามารถบรรจุโน้ตได้ 4 ตัว หรือมากกว่านั้น

ตอนที่ 4 เทคนิคการขับร้องเพลงไทย มีส่วนช่วยให้บทเพลงมีเสน่ห์ น่าฟังมากยิ่งขึ้น เช่น การโปรยเสียง คือ ลีลาของการร้องที่เน้นถ้อยคำ โดยการโรยเสียงจากสูงลงมาต่ำ

ภาพที่ 3 แบบฝึกการโปรยเสียง

ตอนที่ 5 เพลงพื้นฐานในบทนี้จะประกอบไปด้วย เพลงสามเสียงไพเราะ สองชั้น เพลงลาวต่อนก สองชั้น เพลงลาวจ้อย สองชั้น วิดีโอรวมเทคนิคต่าง ๆ และเพลงพื้นฐานทั้งหมด

ภาพที่ 4 แบบฝึกการขับร้องเพลง สามเสียงไพเราะ ชั้นเดียว

ภาพที่ 5 ชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของชุดฝึกทักษะฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในระดับสูง ซึ่งมีข้อมูลเชิงประจักษ์ยืนยัน จากผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อคำถามและโครงสร้างเนื้อหาทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการพัฒนารูปแบบ และบทเรียน ที่บรรจุอยู่ในชุดฝึกทักษะฯ มีความถูกต้องและสมบูรณ์สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ ของงานวิจัย นอกจากนี้การจัดเรียงชุดฝึกทักษะฯ ที่เป็นระบบ จำนวน 5 ตอน ครอบคลุม ตั้งแต่การจัดสระและท่าทางในการขับร้องเพลงไทย การใช้ไมโครโฟน การฝึกออกเสียงเอื้อน การเรียนรู้สัญลักษณ์โน้ต และการประยุกต์ใช้เทคนิคในบทเพลงพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ ลภัสรดา ไวรวิลา (2562) ที่เน้นการจัดเนื้อหาให้ครอบคลุมทั้งทฤษฎี การปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และ ภัทรพร สุทธิรัตน์ (2567) ที่ระบุว่าการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยากช่วยให้ผู้เรียน พัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 2 ความสอดคล้องเชิงเทคนิคและการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญในด้านการฝึกปฏิบัติ ชุดฝึกทักษะฯ นี้ให้ความสำคัญกับรายละเอียดทางกายภาพ

อย่างลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงในจุดสำคัญ เช่น การเรียบเรียงคำอธิบายเทคนิคการเอื้อนให้เข้าใจง่ายมีคลิปวิดีโอสาธิตเพื่อฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้เนื้อหาด้านการจัดระเบียบร่างกาย การควบคุมลมหายใจ และการฝึกออกเสียงเอื้อน ให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ จันทนา คชประเสริฐ (2560) ที่อธิบายถึงบุคลิกลักษณะในการขับร้องเพลงไทย นิยมแบ่ง 2 วิธี คือ การนั่งเก้าอี้ และนั่งกับพื้น นั่งตัวตรง สำรวม ทั้งนี้ตรงกับแนวคิดของ จันทนา คชประเสริฐ และคณะ (2566) ที่อธิบายถึงเทคนิคการออกคำร้องในบทเพลงสุตสวาท สามชั้น เพลงสุตสวณ เกา และเพลงต้นปรเทศ เกา ที่พบคำร้องที่ใช้โน้ต 3 เสียง คำร้องที่ใช้โตะ 3 เสียงในการเอื้อน อ้อ อือ ฮี เข้ามาช่วยในทางเสียงของคำร้อง ในการเอื้อนปิดท้ายคำร้อง ก่อนที่จะขึ้นเอื้อนใหม่ ทำให้เพลงมีความไพเราะมากขึ้น นอกจากนี้ ท้วม ประสิทธิกุล (2535) ได้อธิบายถึงการฝึกขับร้องเพลงไทยให้มีความถูกต้องและไพเราะ จำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานหลายด้าน ได้แก่ การใช้เสียง การควบคุมกำลังลม การฝึกหายใจให้สามารถบังคับลมหายใจได้ยาว และสม่ำเสมอ รวมถึงการใช้ริมฝีปากและการออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระภาษาไทย ทั้งนี้ เอกลักษณะสำคัญของการขับร้องเพลงไทยอยู่ที่ “การเอื้อน” ซึ่งมีทั้งการเอื้อนในคำ และการเอื้อนเป็นวลีหรือประโยคยาว ผู้ขับร้องจึงต้องฝึกการเอื้อนให้สอดคล้องกับจังหวะ และวรรคตอนของบทเพลง เพื่อให้เกิดความไพเราะและความชัดเจนของเสียงร้อง

ประเด็นที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปเล่มและการสื่อความหมายผ่านมัลติมีเดีย ด้านประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกระบุว่า โครงสร้างของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) ที่ผสมผสานคลิปวิดีโอสาธิต และภาพประกอบ ที่ผู้วิจัยปรับแต่งสีและขนาดตัวอักษรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ช่วยให้สื่อชิ้นนี้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของครูผู้สอนได้อย่างสมบูรณ์ การนำเสนอผ่านสื่อมัลติมีเดีย ในรูปแบบดังกล่าวจึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเสียงต้นแบบและทำทางที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2561) ที่ระบุว่า การประยุกต์ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัลแบบโต้ตอบ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยกระตุ้นความสนใจ เพิ่มแรงจูงใจ และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการฝึกซ้อมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุดฝึกทักษะการขับร้องเพลงไทยชั้นพื้นฐานในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำไปใช้เป็นการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจการขับร้องเพลงไทย แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการฝึกฝนด้วยตนเองอย่างเป็นลำดับขั้นตอน
2. ครูผู้สอนดนตรีไทยสามารถนำชุดฝึกทักษะนี้ไปใช้เป็นส่วนประกอบการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกซ้อมซ้ำ และทบทวนเทคนิคการขับร้องนอกเวลาเรียนได้อย่างต่อเนื่อง
3. หน่วยงานทางการศึกษาและศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสามารถนำชุดฝึกนี้ไปใช้เป็นส่วนประกอบกิจกรรม เพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านการขับร้องเพลงไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาเนื้อหาชุดฝึกทักษะให้ครอบคลุมบทเพลงไทยที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งเพลงชั้นต้น เพลงชั้นกลาง และเพลงชั้นสูง เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีความสามารถในระดับต่าง ๆ
2. ควรบูรณาการเทคโนโลยีมีเดีย เช่น วิดีโอสาธิตการขับร้อง เทคนิคการใช้เสียง หรือการแสดงท่าทางจริง ควบคู่กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและฝึกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
3. ควรมีการประเมินผลการใช้ชุดฝึกทักษะกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป เพื่อวัดประสิทธิภาพและความพึงพอใจ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่สนับสนุนการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2567

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และภัทรพร สุทธิรัตน์. (2567). การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. โรงพิมพ์รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จันทนา คชประเสริฐ. (2560). สังคีตการ: นิยาม ความหมายและปฏิเวธ. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 3(1), 97–110.
- จันทนา คชประเสริฐ, ธนะรัชต์ อนุกุล, และจันทรา เนินนอก. (2566). การศึกษาเสียงวรรณยุกต์และเทคนิคการออกคำร้องในการขับร้องเพลงไทย. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 9(1), 32–44.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ท้วม ประสิทธิกุล. (2535). *หลักการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น หนังสือที่ระลึกงานศพนางท้วม ประสิทธิกุล*. โรงพิมพ์อมรินทร์พรินติ้ง.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด พิณพาทย์ (2534). การขับร้องเพลงไทยในทัศนะของบรมครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 8(2). 119–134.
- ภาณุภาค โมกษศักดิ์. (2558). *การสืบทอดภูมิปัญญาด้านการขับร้องเพลง*. โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- มนตรี ตราโมท. (2481). *ดนตรีไทย*. เรือนแก้วการพิมพ์
- ลภัสรดา ไววิลา. (2562). การสร้างคู่มือการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตามแนวทางของครูสุรางค์ ดุริยพันธุ์ (ศิลปินแห่งชาติ) [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWUIR. <https://ir.swu.ac.th/entities/publication/b4f0c569-e97b-44f2-bd9f948460b1f804/full>
- วิจารณ์ พานิช. (2561). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2562). *การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ketkaew, C., & Pittayaporn, P. (2014). Mapping between lexical tones and musical notes in Thai pop songs. *Proceedings of the 28th Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation*, 160–169. <https://aclanthology.org/Y14-1021/>